

ԷՄՄԱՌԻՍԻ ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ

(Ղուկ. իդ)

Թափուր գերեզմանը Յարուցեալին, վերջնականապէս կը գրկէր նորադարձները Փրկչին մարմնական ներկայութենէն, խորացնելով անոնց մէջ, տարակուսանքը հանդէպ իրենց իտելիին, ինչ մ'աւելի հեռացնելով զանոնք, մօտակայ անցեալի մը երանելի պահերէն, դիմագրաւելով անորոշութիւնն՝ ուրուագծուող նոր հորիզոնին:

Որքան իրաւ էր Վարդապետին հետեւողներուն ապրած հոգեկան երջանկութիւնը, նոյնքան խորն էր վիշտը անոնց անբժշկելի առանձնութեան:

Մեսիական մարգարէութիւններուն երդաշնակ՝ իրականացումները քաջալերական ազդակներ էին Քրիստոսի հետեւորդներուն համար, որոնք, մասնաշատուկ վարկով, իրենց ունկնդրած քարոզչին խօսքերը կ'իմաստաւորէին: Բնականաբար կ'ենթարկուէին իրենց հոգեկանը բրձող արտասովոր ոյժի մը ներգործութեան, որ սկսած էր հիմնականօրէն իրենց հայեցողութիւնը քարեփոխել, արթնցնելով անոնց մէջ գիտակցութիւնը իրենց կեանքին էականին՝ Աստուծոյ կենդանի շունչին:

Անտարակոյս, յաջորդական յայտնութիւնները ուրիշ քան չէին ենթադրեր եթէ ոչ Աստուծային կամքին անխուսափելի վերահաստատումը, որ վերջապէս, պիտի կասեցնէր դարերու դիզած՝ կրճող ժանգը կեղեքող իշխողներուն եւ խուճապի պիտի մատնէր Տիրոջ խաչահանները:

Քրիստոսի անարգ Խաչելութենէն ենթադրուած ահարկութեան փոխարէն, փրկագործութեան խորհուրդն էր որ կ'իրագործուէր, սփռելով մարդկութեան շնորհուած Աստուծային անհուն սիրոյ ջերմութիւնը, որ կոչգար հրահրելու նոր

Յոյսի ակնկալութիւնը նորադարձներուն, ետ բերելով փայլքը, մարդուն կորսնցուցած առանձնաշնորհեալ պատկերին:

Այո՛, քափուր էր Տիրոջ գերեզմանը: Անոր պատանքը կար միայն հոն:

Տարակուսանքի երկունքն էր զով գեփիւռ արշալոյսին որ կը փայփայէր իւղաբեր կանանց երեւակայութիւնը, երբ երկնային էակներ, լուսայեղց գերեզմանին մօտ, Տիրոջ Յարութիւնը կ'աւետէին անոնց: Ապագարձ մը հրէից պատէփի աւանդական տօնակատարութեան իւրաքանչիւր ընթացքին: Գուցէ նախագագում մ'ըլլար կնդրուկն ի ձեռին երանելի այդ կիներուն, որոնք կարծես, եկած էին ոչ թէ Տիրոջ մահը սգալու, այլ անոր լուսափայլ Յարութիւնը խնկելու:

Մտաբերելով պահ մը, Ծաղկազարդէն մինչեւ Յարութիւն, իրագործուած գերմարդկային դէպքերու բնոյթը, զգլխիչ Յաղթանակի մը շփոթանքը կ'ապրէր նորադարձ համայնքը, երբ ամպրոպ անձկութիւնը կը պատէր զայրոյթով ողողուած ռաբբիներուն:

Ահա կանգնած երկու ուսուցումներու եզրին, աննախընթաց փորձութեան շրջան մը կը բոլորէր նորածին համայնքը: Մովսիսական օրէնքներու վախճանին եւ Նոր Ուխտի սեմին միջեւ տարութեան:

Ի՞նչպէս քացատրել անոնց հիասքափ հոգեվիճակը ի տես քափուր գերեզմանին, եթէ ոչ՝ անոնց հոգեկան տկարութիւնը գուշակող յոռետես խօսքերովը Վարդապետին, որ իր մատնութենէն ինչ առաջ կը զգուշացնէր անոնց «դուք ամենքդ այս գիշեր պիտի

գալթակղի՜ք ինձմէ, որովհետեւ գրուած է թէ «Հովիւը պիտի գարնեմ եւ հօտին ոչխարները պիտի ցրուին» (Մտք. ԻԶ. 31)

Քայլաշուած համայնքի, ցրուած հօտի տպաւորութիւնը՝ որպէս վիրաւորանք մարդկային արժանապատուութեան, վայել չէին համարէր առաքելներ վերագրել գայն, որպէս երաշխիք իրենց բերահաւատութեան: Չէին ուզած Փրկչին Յարութենէն վերջ պարգուած վշտահարեալ համայնապատկերին մաս կազմել:

Կարճ՝ շատ կարճ էր այդ ժամանակամիջոցը, որ կը բաժնէր Յարուցեալը իր հետեւորդներուն հետ ապրած հրաշալի պահերէն, որոնք, հոգեգրաւ խաղաղութեամբ, այնքա՛ն ոգեւորուած Տիրոջ կը հետեւէին, պատրաստ՝ զոհելու ամենաթանկագինը՝ իրենց անձը, որպէս փրկագին ակնկալուած նոր խոստումին:

Տակաւին թարմ էին եւ ուժգին Վարդապետին սքանչելագործ ֆարոգչութեան արձագանգները մարդոց սրտերուն մէջ: Հերթաբար կը բազմապատկուէր ազդեցութիւնը այն խօսքերուն՝ որոնք, տկար հոգիներուն զօրավիգ կը հանդիսանային, «Որդին մարդոյ պէտք է որ մեղաւոր մարդոց ձեռքը մատնուի ու խաչը ելլէ ու երրորդ օրը Յարութիւն առնէ»: Ղկ. ԻԳ-7:

Եթէ յոռետես էին Տիրոջ նախատեսութիւնները իր երկրաւոր կեանքի վախճանը նկարագրող, այլ եւ խրախուսական էր իր յուսադրիչ Յարութեամբ, նոր կեանքի ժառանգութեան արժանանալու խոստումը:

Օրինաց կարգն ու սարգը իր լրումին յանգած երկնային շնորհաց աւետումով, կենսանիւթն էր եղած նախաֆրիստոնեաներու նետած առաջին վեհերոտ ֆալսերուն, նման կեանքի մտնող երեխաներուն, որոնք կառչած մօր ամրապինդ ձեռքերուն, իրենց տարտամ

ֆալսերը կ'արդարացնեն:

Տիրոջ ներշնչած անդեմականի յոյսը, իր Յարութեամբ ամայացուցած էր հոգեկան աշխարհը նորադարձներուն, խորտակելով սկզբունքները իրենց նոր դաւանած վարդապետութեան, անոնց՝ որոնք կը կարծէին փրկութեան շառաւիղին ընտրեալներն ըլլային:

Մինակ էին նորադարձները վտարանդի մը ինչպէս, բնութեան մէջ յուսաբեկ: Հակառակ Տէրունական վարդապետութեան հաւատալու անոնց բուն փափաքին, բերահաս էին տակաւին ըմբռնելու յայտնութիւնը երկնային փառքին: Անգիտակ անոր ֆարոգչութեամբ շնորհաբաշխ տարողութեան, որ անցկուն հրաւէր մ'էր զգաստութեան՝ տանելու մարդը երանաւէտ յաւերժականութեան:

Դժուար էր մարդուն ողջունել լուսածագը պայծառ մեսիականութեան, որ կը ճառագայթէր աշխարհին, տաքցնելու միտքն ու հոգին ապերջանիկ, շնորհագուրկ մարդկութեան, փորձելով զանազանել երկրաւորը երկնայինէն առանց ամենադոյզն ընդդիմամարտի:

Նորահաւատները, միաձուլլ ամբողջութիւն մը կը կարծէին ըլլալ բնութեան բաղադրիչ երկու հակատարբերը. եւ որպէս բնական երեւոյթներ՝ համաստեղի համակարգին կը հնազանդէին երկինքը երկրին խառնուած:

Վարդապետին բովանդակ չանքերը, իր երկրաւոր առաքելութեան աւարտին երկնայինը գերադասող, ապարդիւն կը թուէին ըլլալ յաջս նորադարձներուն:

Լուսափայլ խոստումները Վարապետին, կարծես վաղանցիկ ցնորամտութիւններ եղած ըլլային Իր Յարութեամբ: Անոր վարդապետութեամբ եղբայրացած բազմութիւնը չէր կրցած հաշտուիլ Աստուածորդայն խաչելութեան եւ Յարութեամբ բողած բափուր

գերեզմանին հետ, որոնք սկսած էին խախտել տկար հոգիներու երերուն հաւատքը: Անդենականի հեռանկարը տժգունած՝ ամայացած տեսարան մը կը պարզէր այլեւս:

Այնքան ապաւինած էին նիւթի քարութեան եւ բիրտ ուժերու ստրկացնող տիրապետութեան, որ պիտի չի վարանէին իրենց յուսախարութիւնը յայտնել ըսելով. «Իսկ մենք կը յուսայինք որ անիկա Իսրայէլը պիտի ազատէր»: Ղուկ. ԻԴ: 21:

Խոկումներու յանձնառու՝ մեկուսացած էմմաուսի գիւղը ընտրած էին առանձնաւ աշակերտներէն երկուքը՝ Կղէովպասը եւ Սիմոնը: Հեռացած էին վէտ վէտ մարած տեսիլի քաղաք՝ երուսաղէմէն: Յնորք էին հրապոյրը երէկուան երազներուն եւ Փրկարար բոյրը Տիրոջ արեան: Զէին ուզած ընկալել, նայուածքները հարցախոյզ հասարակութեան, թափուր գերեզմանի մը առեղծուածը լուծելու եւ ծածկելու մանաւանդ տեսութիւնը իրենց յեղեղով հաւատքին եւ փորձելու լուսաբանել պարտութիւն պարզող մթնոլորտը:

Աշակերտները կը մտաբերէին Վարդապետին խօսքերը, մերթ փառանքական «... որպէս զի ինձմով խաղաղութիւն ունենաք, աշխարհի մէջ նեղութիւն պիտի ունենաք, բայց քաջասիրտ եղէք...» Յվհ. ԺԶ: 33 եւ մերթ փառանքական «... պէտք է վախճալ մարմինը սպաննողներէն, այլ պէտք է վախճալ հոգին սպաննելու իշխանութիւնը ունեցողներէն» Ղկ. Ժ: 10-28:

Էմմաուսի դէպքը, խաղաղ յաղթանակի մը տխուր հաշուեյարդարն էր կարծես:

Յարուցեալը տրտմութեամբ կը յիշէր կալանաւորուած հոգիներու ալիքոծ թերահաւատութիւնը: Փիլիպպոսի

շահագրգռուիլը Աստուծոյ հետ ծանօթանալու, որպէս պայման հաւատալու Յիսուսի երկնաւոր գորութեանը (Յվհ. ԺԴ: 8-10):

Պետրոս առաքեալ, որ պատրաստ էր մահը դիմակայելու Տիրոջ սիրոյն եւ տասներկուքին մէջ առաջինն ըլլալու յաւակնութիւնը կը ցուցաբերէր որպէս ամենանուիրեալը Անոր, ի՜նչ հեշտութեամբ ուրացած էր Վարդապետը՝ մարմնաւոր սպառնալիքի մը դիմաց (Ղկ. ԻԲ: 60):

Յուդան կը մատնէր Յիսուսը գերծ մնալու ապագայի ամբաստանութենէն որպէս գործակալը Նազովրեցիին (Յվհ. ԺԸ: 1-11):

Թովմաս առաքեալ շօշափել կ'ուզէր Տիրոջ վերքերը հաւատալու Յարուցեալին ճշմարտութեան եւ Անոր Աստուածային բնութեան (Յվհ. Ի: 24-25):

Այս տխրահռչակ եղելութիւններուն կ'աւելնար նաեւ էմմաուսի ճանապարհին՝ Կղէովպասին եւ Սիմոնին տարակուսեալ խորհրդածութիւնները, որոնք հարազատ արտացոլումն էին մնացորդներուն հարցականին: Տէրը ականջալուր անոնց վարանումին, կ'ընդմիջէր անոնց խօսակցութիւնը սաստելով. «ո՛վ անմիտներ ու թուասիրտներ, հաւատալու այն բոլոր բաներուն, որոնք մարգարէները խօսեցան: Զէ՞ որ Քրիստոս պէտք էր այս չարչարանքները կրէր եւ իր փառքը մտնէր» (Ղկ. ԻԴ: 25-26):

Մայրամուտի մէջ անհետացող, աշակերտներու յամբարաց փայլերէն, ուրացութեան դոփին էր որ կը տնօրէնէր, էմմաուսի ճամբուն վրայ: Անգամ մը եւս, մարդկային տկարութիւնն էր որ, նահանջել կու տար մարդուն, հոգեկան այնքան սպասուած եւ այնքան այժմէական յաղթանակի մը սեմին:

Տէրը, միշտ ներկայ էր ընկրկած աշակերտներու կողքին, ուշադիր՝ անոնց

խարխափումին, զարհուրանքին: Էմամաուսի նախապահը, լուսեղեն տաղաւար մ'ինչպէս երկնքին բացուած, ընտրեալ վայրը պիտի ըլլար Յարուցեալին, եզրափակելու վերջին արարը Մեսիական առաքելութեան, հաստատելու նշմարտութիւնը իր Աստուածային բնութեան: Հոն, Տէրը, մտերմիկ հանդիպման մը եզակի առիթը պարգեւելով աշակերտներուն, երկնային շնորհքով կրկին պիտի պարուրէր զանոնք, հեռացնելով երկչոտութիւնը անոնց այնքան յեղեղով հոգիներու ծալքերէն:

Աշակերտները տարուած, Յարուցեալին միջամտութիւնը որպէս երրորդ խօսակից՝ կը փորձէին խորհրդակցիլ Անոր հետ: Կը ջանային բնաւարկել Տիրոջ չարչարանքներուն, խաչելութեան եւ Յարութեան ապշեցուցիչ եղելութիւնը: Կը զարմանային որ իրենց խօսակիցը տեղեակ չէր երուսաղէմի անցուդարձէն, թէ, ինչպէս Ռաբբիները համարձակեւ էին Նազովրեցի Յիսուսին չարչարել վերջ, խաչել, թաղել եւ թէ երեւ օր յետոյ մարմինը Անոր անհետացած էր գերեզմանէն եւ թէ այս դէպքերուն որպէս հետեւանք, անոր մարգարէի համարաւ աւելի եւս շեշտուած եւ անոր հեղինակութիւնը հաստատուած էր երուսաղէմի եւ շրջակայքի մէջ:

Յարուցեալ մարմինը Տիրոջ, Աստուածային անարատութեամբ կը վրիպէր աշակերտներու հողաստեղծ աչքերէն, կը վրիպէր նաեւ անոնց հոգիէն՝ խաչելութեան վաղորդայնը յաղթական: Արժանի չէին տակաւին անոնք, համարելու փառքին բաշխող վիրաւոր ձեռքերը փրկչական: Մտքերը անոնց դեռ չէին բացուած յայտնուած նշմարտութեան, գիտակցելու Յարուցեալ փրկչին անմահական բնութեան եւ անոր՝ մշտնջենական գոյակցութեանը իրենց կողքին: Սրտերը անոնց ի գորտէ չէին

հերքելու խեղաթիւրուած Հին Ուխտին՝ յանկերգ դարձած մեղապարտ բարքերը, հաղորդակից ըլլալու Տիրոջ յետ Յարութեան վաղափայլ փառքին, Անոր՝ որ քանի մը օր առաջ, յաղթական դուրս կուգար մեռելներու աշխարհէն, փարատելով քանձորութիւնը ահաւոր խաւարին: Մահրուած մարդկային ատելութեան թողած հետքերէն, անգամ մը եւս պիտի վկայէր արարչական զօրութիւնը Աստուծոյ, պատճառը կեանքի եւ մահուան, տիեզերքի սկզբին եւ վախճանին:

Տէրունական անպարտելի կամքին դիմաց, կեանքը մարդուն, լոկ հոսանք մ'է ծննդեան եւ մահուան միջեւ օրօրուող, նման, դէմ յանդիման բաց դռներէն օդի փախչող վաղամեռիկ հոսանքին:

Դարձեալ Յարուցեալ փրկիչը սրտաբեկ, լուսաբանելու աշակերտներուն պղտորած մտքերը եւ զօրացնելու անոնց տկարացած հաւատքը, անգամ մը եւս իր Յարուցեալի փառաւորումով պիտի յայտնուէր անոնց եւ մեկնաբանէր այն գրութիւնները Հին Կտակարանի գիրքերուն, որոնք գուշակած էին իր յայտնութիւնը աշխարհին եւ իր երկրաւոր կեանքի վախճանն ու Յարութիւնն մեռելներէն:

Յարուցեալը, աշակերտներուն յայտնուելէն ետք, կասկածը փարատելով անոնցմէ, վախը ներխուժած էր անոնց սրտերուն մէջ: Խնդրած էին Տիրոջմէն որ առանձինն չմնային այլեւս: Ղուկ. ԻԴ: 29:

Արդարեւ, վախը յատկանիշն էր Սիրոյ տկարութեան, որ, կը կոտորէր եռանդը անոնց, կենաց քանին վաղուան ֆարոգիչները դառնալու:

Ուրացուած Աստուածային Սէրն էր աներեւոյթ այդ շղթան, իր խորտակուած օղակներով երկարաձգուած մեղապարտ երուսաղէմի կամարներէն

մինչեւ էմմաուսի խաղաղ հովիտները անգիտակ, զորս խաչի նամբով, շղթայած էր մարդը իր Աստուծոյն:

էմմաուսի ճանապարհը, ճշմարտութիւն որոնելու խորհրդանշը եղաւ: Հոն էր աշակերտներու տարակուսանքը հարթուած՝ հոգեկան աշխարհը բեւակոխեցին, գիտակցելով Յարուցեալին Աստուածութեան: Տիրոջ խօսքերովը գօտեպիկը, վերադարձան դէպի տրտմեալ փողփն երուսաղէմ, տանելով իրենց հետ, իրենց մէջ վերածնած Յոյսը յաւիտեական եւ բարմութիւնը օրհնութեան յետ Յարութեան հանդիպման:

էմմաուսի ճանապարհը, դրսեւորեց նաեւ, մարդկային կամփի տկարութիւնը, մարդուն նիւթապաշտ յակումները, ընչափաղց, ազահ նկարագիրը: Զո՛հ իր սնափառութեան՝ ընկերային իր դիրքը կը չարաշահէ իրրեւ չափանիշ կեանքին, ներկայանալու անպարկեշտ եւ կեղծ դիմակով, անով՝ ինչ որ չարաչար կը պակսի իրեն պէս բարոյական հայեցողութիւն, աւելի եւս ստորնանալով, կեղեքելու իր նմանները, ցեխոտելով

կենցաղային ամենատարական արժէքները եւ անոնց համադրական ներդաշնակութիւնը, որոնք, հանելի կը դարձնեն մարդը՝ յաչս Աստուծոյ եւ մարդկանց:

Այսպէս է դժբախտաբար կերտուած մարդկային տկար բնութիւնը: Մարդը յանախ կանգնած ճշմարտութեան եզրին ճշմարտութիւնը կը փնտռէ: Այս առումով, էմմաուսի ճանապարհին պատահարը, տրամ մըն է համամարդկային, ուր, հեզնանքով կ'առանձնանայ ճշմարտութիւնը նօսրացած եւ ջատագովը անոր, որպէս զոհ՝ փառութեան նոխազը կը դառնայ:

Ամէն մէկ դրուագ Սրբազան Մատեանէն ինչպէս գանձ մը հոգեւոր, մեզի հասած ժառանգական պատգամ մըն է լուսարորբոք կարօ՛տ անդրդուելի հաւատքի, նման մեր լուսաշաւիղ հայրերու օրինակին, բանալու ամէնախորը մեր սրտերուն, ակօսներ նորանոր, ինչպէս էմմաուսի ճանապարհին, մշակելու խոպան դաշտը մեր վարանոտ հաւատքին:

ԶԱՐԵՀ ԹՕՓԱԼԵԱՆ